Lupa- ja valvontavirasto

Lapin vesien- ja merenhoidon yhteistyöryhmän kokous 25.9.2026

ASIALISTA

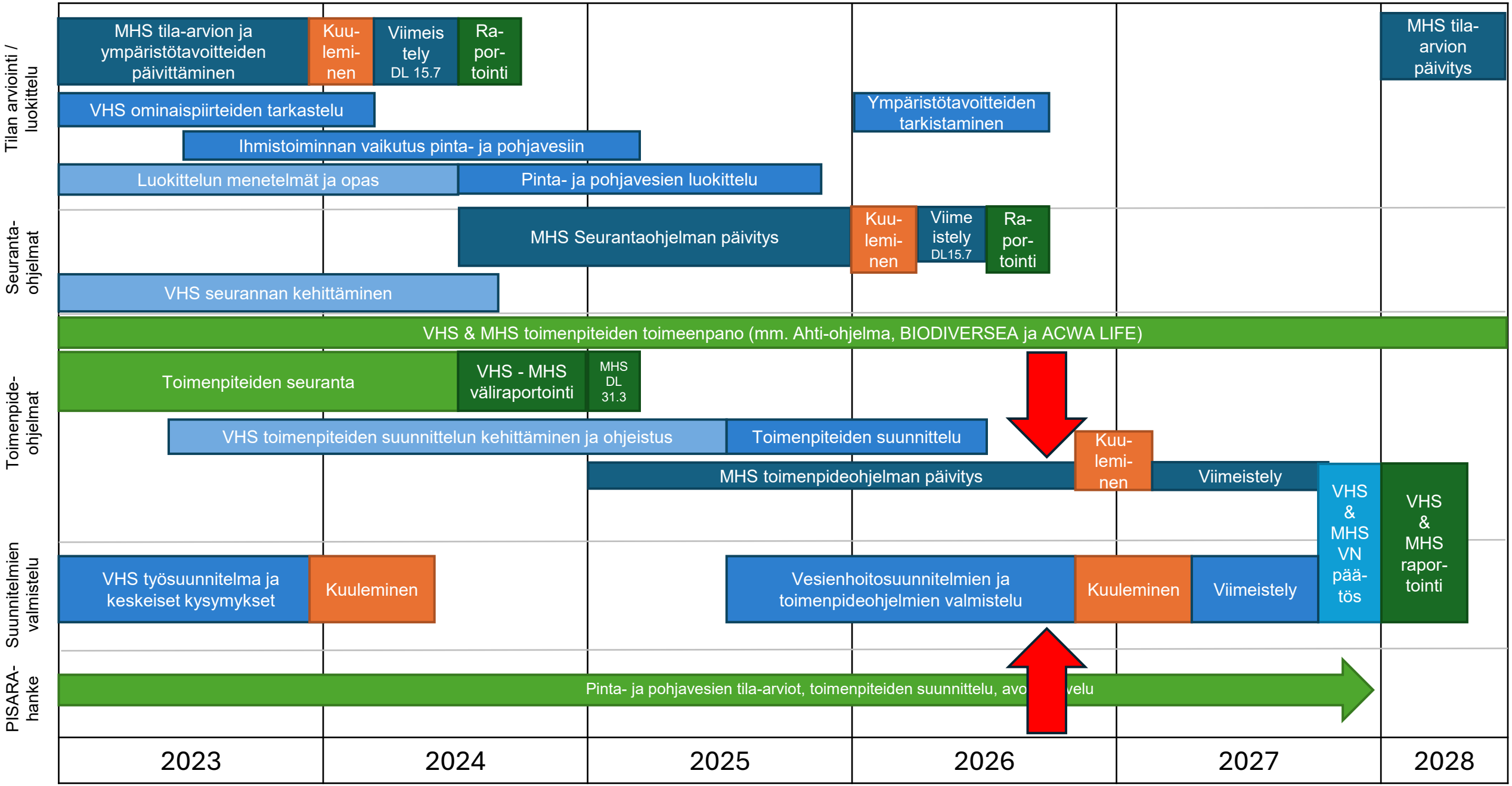
1. Kokouksen avaus
2. Vesienhoidon ajankohtaiset asiat
3. Poikkeusten asettaminen
4. Toimenpiteiden mitoitus, jatkoa kesäkuun kokoukseen
5. Vesienhoitosuunnitelmien ympäristöarviointi (SOVA)
6. Merenhoidon toimenpiteet ja ohjauskeinot
7. Yhteistyöryhmien palaute kevään kokouksista
8. Kuuleminen ehdotuksista ja avoin Pisara
9. Seuraava kokous

Vesienhoidon suunnittelun ajankohtaiset asiat

- Vesienhoidon ja merenhoidon sekä vesistötoimenpiteiden toteutuksen avustushaku on auki Elinvoimakeskuksissa 15.9. – 30.10.
- Lapin ja Pohjois-Suomen Elinvoimakeskusten yhteinen vesistökunnostuksiin liittyvä rahoitusinfo järjestetään Teamsissa 29.9. kello 17 – 18.30.
    - https://www.sttinfo.fi/tiedote/72335887/avustusta-haettavissa-vesien-ja-merenhoidon-seka-vesistotoimenpiteiden-toteuttamiseen-pohjois-pohjanmaa-kainuu-ja-lappi?publisherId=69821602&lang=fi

Vesien- ja merenhoidon aikataulu 2023-2028

Lupa- ja valvontavirasto

Pinta- ja pohjavesien poikkeukset

Vesienhoidon poikkeusten asettaminen

Vesienhoidon tavoitteena on saavuttaa vesien hyvä tila viimeistään 2027. Mikäli tavoitetta ei ole saavuteta, tulee vesimuodostumalle asettaa poikkeava tavoite, jos lainsäädännön edellytykset täyttyvät.

1. Määräajan pidentäminen luonnonolojen takia (VMLJ 25 §)

- Riittävät toimenpiteet toteutettu tai käynnissä.

2. Alennetut tilatavoitteet (VMLJ 24 §)

- Tavoitteen saavuttaminen mahdotonta tai suhteettoman kallista.

3. Lainsäädännön edellytykset eivät täyty

→ **Ei poikkeusta**

- Poikkeukset asetetaan vesimuodostumille laatutekijäkohtaisesti ja tarkistetaan kuuden vuoden välein.
- Poikkeusten perustelut kirjataan Pisara-järjestelmään. Yhteenveto vesienhoitosuunnitelmassa.
- Hankekohteiset poikkeukset (VMLJ 20 c §) käsitellään lupakäsittelyn yhteydessä ja kirjataan vesienhoitosuunnitelmiin

Pintavesien ekologisen tilan poikkeukset

Edellytykset tilatavoitteen alentamiseksi:

1. vesimuodostuma on selvitysten mukaan ihmisen toiminnan siten muuttama tai sen luonnonolot ovat sellaiset, että vaativampien tavoitteiden saavuttaminen on mahdotonta tai suhteettoman kallista
2. yhteiskunnallis-taloudellisia tarpeita, joita vesiä käyttävä tai kuormitusta aiheuttava toiminta palvelee, ei voida tyydyttää muilla ympäristön kannalta merkittävästi paremmilla keinoilla, joista ei aiheudu kohtuuttomia kustannuksia
3. saavutetaan paras mahdollinen pintavesimuodostumien tila ottaen huomioon vaikutukset, joita ei ihmisen toiminnan tai pilaantumisen luonteen vuoksi ole kohtuudella voitu välttää
4. muutokset pohjaveden hyvään tilaan verrattuna jäävät mahdollisimman vähäisiksi eikä näitä vaikutuksia ole mahdollista kohtuudella välttää
5. vesimuodostuman tila ei heikkene.

Edellytykset määräajan pidentämiselle (luonnonolosuhde):

1. ympäristötavoitteiden saavuttaminen on mahdollista ainoastaan vaiheittain
2. vesimuodostuman tila ei edelleen heikkene
3. luonnonolot eivät toimenpiteistä huolimatta mahdollista vesimuodostuman tilan paranemista vesienhoitosuunnitelmakauden aikana.

Poikkeusten asettaminen

Tilanne 25.9.2026

Vesimuodostumien lukumäärät

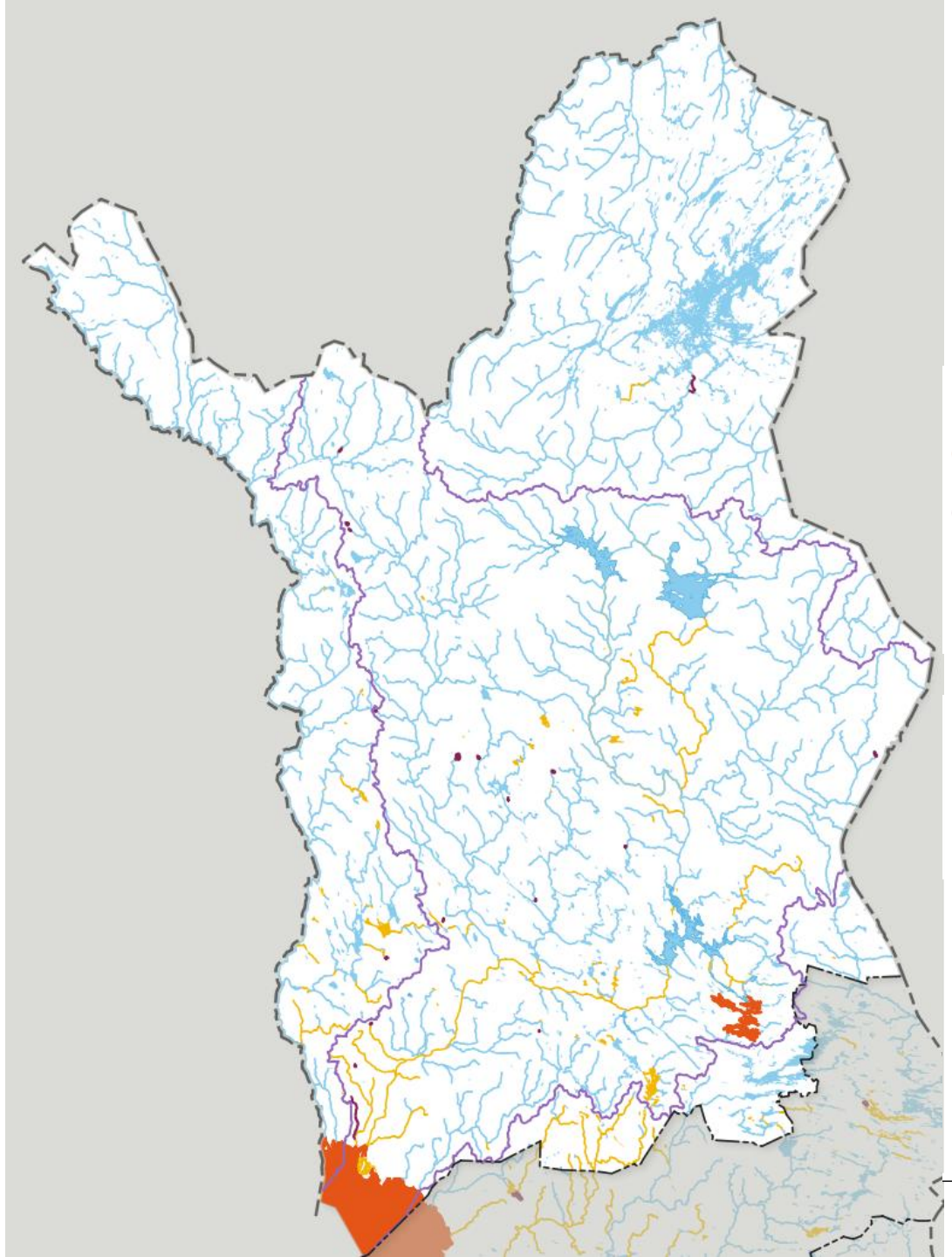
	VHA5	VHA6	VHA7
Hyvä tila* saavuttamatta	**88**	**32**	**2**
Alennettu tilatavoite	16	1	1
Määräajan pidentäminen	6	3	
Poikkeusten edellytykset eivät täyty	66	28	1

*ekologinen tila tai ekologinen potentiaali (KeVoMu)

- Poikkeusten soveltamista tarkastellaan hyvää huonommassa tilassa oleville vesimuodostumille.
- Suurimmassa osassa näistä lainsäädännön edellytykset poikkeuksen asettamiselle eivät täyty.
- Koko Suomen alueella alennettuja tilatavoitteita (297 kpl) ja määräajan pidentämisiä (61 kpl)

Lupa- ja valvontavirasto

Tilanne 25.9.2026

Tavoitetila saavutettu*

Määräajan pidentäminen

Alennettu tilatavoite

Poikkeusten soveltamisen edellytykset eivät täyty

maakuntaraja

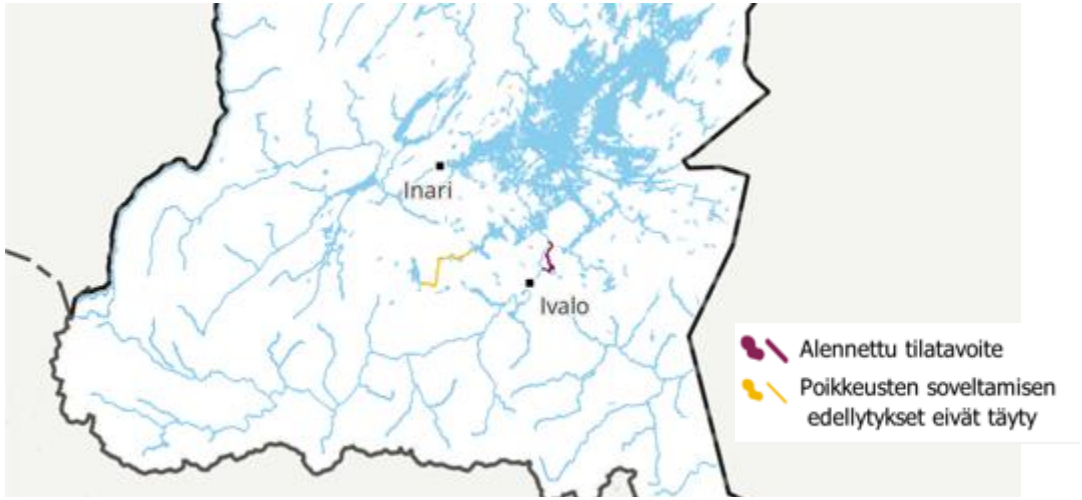
valtakunnan raja

vesienhoitoalueen raja

Vesipuitedirektiivin mukaiset vesimuodostumat, 4. suunnittelukausi / Lähde: Suomen ympäristökeskus
Vesienhoitoalueet / Lähde: Suomen ympäristökeskus
Hallinnolliset aluejaot (vektori) 1:1 000 000 / Lähde: Maanmittauslaitos (2026-01)
Nimistö / Lähde: Maanmittauslaitos (2026-02)

*ekologinen tila tai ekologinen potentiaali (KeVoMu)

Esimerkkikohteet: Ivalon Akujoki (71.414_001)

Nimi	Tila	Poikkeamat
QE1-1 – Kasviplankton		
QE1-2-1 – Muu vesikasvillisuus - ...		
QE1-2-2 – Koppisiemeniset		
QE1-2-3 – Muu vesikasvillisuus - v...		
QE1-2-4 – Muu vesikasvillisuus - p...	Välttävä	ALENNETTU TILATAVOITE TYYDYTTÄVÄ
QE1-3 – Pohjaeläimet		
QE1-4 – Kalat		
QE2-1 – Hydrologia	Hyvä	
QE2-2 – Esteettömyys	Erinomainen	
QE2-3 – Morfologia	Tyydyttävä	POIKKEUSTEN SOVELTAMISEN EDELLYTYKSET EIVÄT TÄYTY
QE3-1-1 – Näkösyvyys		
QE3-1-2 – Lämpöolot		
QE3-1-3 – Happiolot		
QE3-1-4 – Suolaisuus		
QE3-1-5 – pH-minimien p10.	Erinomainen	
QE3-1-6-1 – Kokonaistyppi	Välttävä	ALENNETTU TILATAVOITE TYYDYTTÄVÄ
QE3-1-6-2 – Kokonaisfosfori	Tyydyttävä	POIKKEUSTEN SOVELTAMISEN EDELLYTYKSET EIVÄT TÄYTY
QE3-3 – Kansalliset haitalliset aineet		

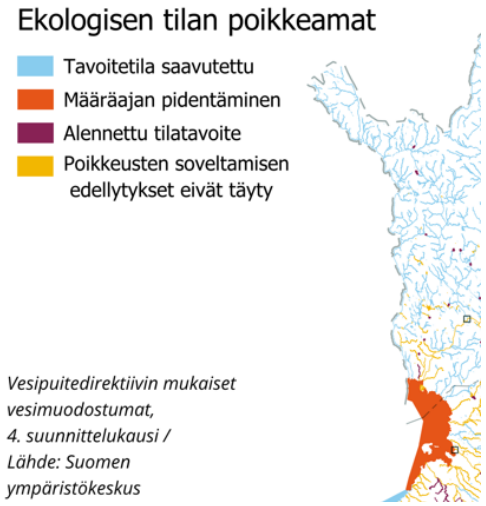
Tilatavoitteen alentaminen (VMJL 25 §)

Hyvän ekologisen tilan saavuttaminen on jätevedenpuhdistamon erittäin merkittävän typpikuormituksen vuoksi mahdotonta. Ympäristölupahakemuksia varten tehtyjen selvitysten perusteella vaihtoehtoisia jäteveden purkupaikkoja ei voida pitää yksiselitteisesti ympäristön kannalta parempina.

Vaihtoehtoja on käsitelty päätöksissä: Vaasan hallinto-oikeus (nro 05/0304/3) sekä Pohjois-Suomen aluehallintovirasto (nro 162/2025). Viimeisimpään haettu muutosta.

Akujoen ekologinen tila välttävä, alennettu tilatavoite tyydyttävä.

Esimerkkikohteet: Perämeren rannikko

Vesipuitedirektiivin mukaiset vesimuodostumat, 4. suunnittelukausi / Lähde: Suomen ympäristökeskus

Kemi-Simo ulko

Nimi	Tila	Poikkeamat
QE1-1 – Kasviplankton	Tyydyttävä	MÄÄRÄAJAN PIDENTÄMINEN LUONNONOLOT 2033 MENNESSÄ
QE1-2-1 – Muu vesikasvillisuus - ma...		
QE1-2-2 – Koppisiemeniset		
QE1-2-3 – Muu vesikasvillisuus - ves...		
QE1-2-4 – Muu vesikasvillisuus - pä...		
QE1-3 – Pohjaeläimet	Hyvä	
QE1-4 – Kalat		
QE2-1 – Hydrologia		
QE2-2 – Esteettömyys	Erinomainen	
QE2-3 – Morfologia	Tyydyttävä	POIKKEUSTEN SOVELTAMISEN EDELLYTYKSET EIVÄT TÄYTY
QE3-1-1 – Näkösyvyys	Tyydyttävä	MÄÄRÄAJAN PIDENTÄMINEN LUONNONOLOT 2033 MENNESSÄ
QE3-1-2 – Lämpöolot		
QE3-1-3 – Happiolot		
QE3-1-4 – Suolaisuus		
QE3-1-5 – pH-minimien p10.		
QE3-1-6-1 – Kokonaistyppi	Erinomainen	
QE3-1-6-2 – Kokonaisfosfori	Erinomainen	
QE3-3 – Kansalliset haitalliset aineet		

Määräajan pidentäminen luonnonolojen takia (VMLJ 25 §)

Vesimuodostuman **ravinnepitoisuudet ovat laskeneet erinomaiselle tasolle** ja **pohjaeläimet kuvastaa hyvää tilaa**, mutta kasviplankton (klorofylli) ja näkösyvyys ovat edelleen tyydyttävällä tasolla. Vesimuodostumaan kohdistuva jokiperäinen ravinnekuormitus osoittaa laskevaa suuntausta erityisesti fosforin osalta.

Kasviplanktonin ja näkösyvyyden osalta arvioidaan, että **hyvä tila on mahdollista saavuttaa**, mutta **tilatavoitteen saavuttamiseen menee luonnon palautumisen hitauden vuoksi enemmän aikaa. Hyvä tila on mahdollista saavuttaa vuoteen 2033 mennessä.**

Morfologiselle tilalle ei ole annettu poikkeusta, vaikka morfologisiin paineisiin (laivaväylät) on hyvin vaikea vaikuttaa.

Pintavesien kemiallisen tilan poikkeukset

- Määräajan pidentäminen vuoteen 2033 – luonnonolot (vesimuodostumien lkm Lapissa)
  - Bromatut difenyylieetterit (PBDE) (kaikki vesimuodostumat)
  - Elohopea (13 kpl)
  - Nikkeli (1 kpl)

Pohjavesien poikkeukset

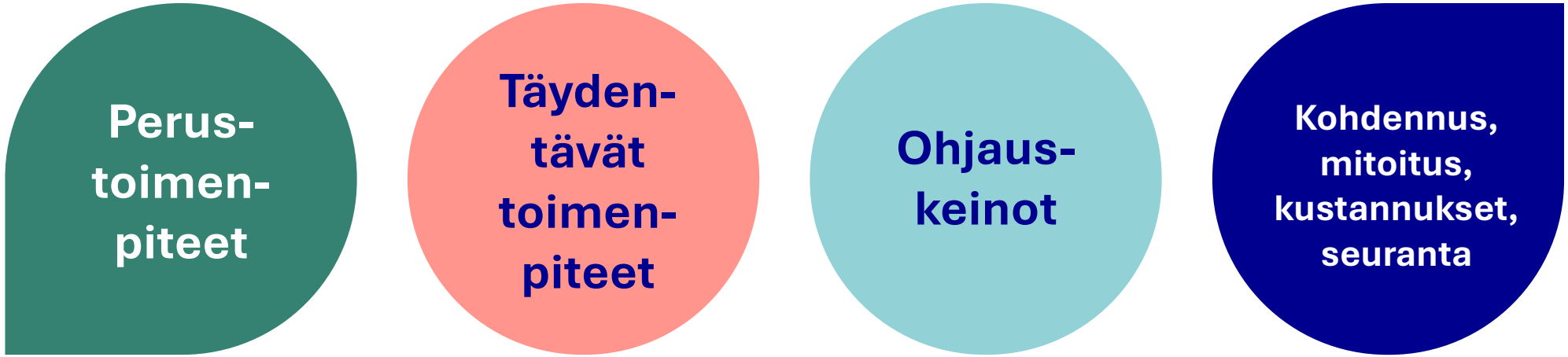
- Kaikkien vesienhoitoalueilla 5-7 (sekä VHA 4 Lapin osalta) pohjavesialueiden on arvioitu olevan hyvässä kemiallisessa ja määrällisessä tilassa.
    - Pohjavesialueilla on tunnistettuja riskejä sekä todettu pistemäisiä ympäristölaatunormien ylityksiä, mutta yhdelläkään alueella pilaantuma ei käsitä merkittävää osaa muodostumasta.
- Pohjavesien osalta ei ole tarpeen asettaa poikkeuksia.

Lupa- ja valvontavirasto

Vesienhoidon toimenpiteiden suunnittelu kaudelle 2028–2033:

Jatkoa 5.6. esitykseen

Lakisääteisiä

Jos perustoimenpiteet eivät riitä

Osa täydentäviä toimenpiteitä

Vaihtelee toimenpiteen mukaan

Lupa- ja valvontavirasto

Yhdyskunnat ja haja-asutus

Toimenpide ja yksikkö	Määrä
Perustoimenpide	
Laitosten käyttö ja ylläpito (asukasmäärä)	106 650
Riskienhallinta ja varautumissuunnitelmien toimenpiteiden toteuttamista häiriötilanteissa (suunnitelmien lkm)	19
Viemärien vuotovesien vähentäminen ja suunnitelmallinen sekaviemäröinnistä luopuminen (vesihuoltolaitosten lukumäärä)	13
Teollisuusjätevesikuormituksen hallinnan tehostaminen (puhdistamoiden lkm)	3
Ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten lupien tarkastelu (vesimuodostumien lkm)	5
Kiinteistökohtaisten jäteveden käsittely-yksiköiden käyttö ja ylläpito (viemäriverkostojen ulkopuolella olevien kiinteistöjen lukumäärä)	21 946
Täydentävä toimenpide	
Laitosten käytön ja ylläpidon tehostaminen (asukasmäärä)	25 454
Puhdistamoiden sulkeminen ja jätevesien käsittelyn keskittäminen (asukasvastineluku)	17 480

Kemijoen VHA

- Keskeiset toimenpiteet laitosten käyttö ja ylläpito sekä laitosten käytön ja ylläpidon tehostaminen (merkittävä paine).
- Riskienhallinta- ja varautumissuunnitelmat on tavoitteena päivittää kaikille ympäristöluvanvaraisille puhdistamoille.
- Ympäristönsuojelulain mukaisten lupien tarkastelu toimenpide koskee 5 vesimuodostumaa, missä yhdyskuntien jätevedet ovat merkittävänä paineena.
    - Kemin Peurasaaren jvp:n uusi ympäristölupa annettu 21.4.2026 (typenpoisto); valitettu VaHO
- Puhdistamoiden sulkeminen: Kemin Peurasaaren uuden jvp:n rakentaminen

Toimenpide ja yksikkö	Määrä
Perustoimenpide	
Laitosten käyttö ja ylläpito (asukasmäärä)	23 788
Riskienhallinta ja varautumissuunnitelmien toimenpiteiden toteuttamista häiriötilanteissa (suunnitelmien lkm)	7
Viemärien vuotovesien vähentäminen ja suunnitelmallinen sekaviemäröinnistä luopuminen (vesihuoltolaitosten lukumäärä)	2
Ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten lupien tarkastelu (vesimuodostumien lkm)	2
Kiinteistökohtaisten jäteveden käsittely-yksiköiden käyttö ja ylläpito (viemäriverkostojen ulkopuolella olevien kiinteistöjen lukumäärä)	9013
Täydentävä toimenpide	
Laitosten käytön ja ylläpidon tehostaminen (asukasmäärä)	720

Tornionjoen VHA

- Yli puolet Suomen puolella syntyvistä yhdyskuntien jätevesistä johdetaan Haaparannan puhdistamolle Ruotsiin.
- Keskeiset toimenpiteet laitosten käyttö ja ylläpito sekä riskienhallinta- ja varautumissuunnitelmien päivittäminen.
- Ympäristönsuojelulain mukaisten lupien tarkastelutoimenpidettä on esitetty kahdelle vesimuodostumalle (Röyttä sisä, Niesajoki), missä yhdyskuntien jätevedet ovat merkittävänä paineena.
  - Haaparannan puhdistamo
  - Rautuvaaran (Ylläksen) puhdistamo, joka on uusittu vuonna 2021

Toimenpide ja yksikkö	Määrä
Perustoimenpide	
Laitosten käyttö ja ylläpito (asukasmäärä)	6305
Riskienhallinta ja varautumissuunnitelmien toimenpiteiden toteuttamista häiriötilanteissa (suunnitelmien lkm)	5
Viemärien vuotovesien vähentäminen ja suunnitelmallinen sekaviemäröinnistä luopuminen (vesihuoltolaitosten lukumäärä)	1
Teollisuusjätevesikuormituksen hallinnan tehostaminen (suunnitelmien lkm)	1
Ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten lupien tarkastelu (vesimuodostumien lkm)	1
Kiinteistökohtaisten jäteveden käsittely-yksiköiden käyttö ja ylläpito (viemäriverkostojen ulkopuolella olevien kiinteistöjen lukumäärä)	3236
Täydentävä toimenpide	
Laitosten käytön ja ylläpidon tehostaminen (asukasmäärä)	4900
Puhdistamoiden sulkeminen ja jätevesien käsittelyn keskittäminen (asukasvastineluku)	7215

Tenon-Näätämöjoen-Paatsjoen VHA

- Keskeiset toimenpiteet laitosten käyttö ja ylläpito sekä riskienhallinta- ja varautumissuunnitelmien päivittäminen kaikille ympäristönluvanvaraisille puhdistamoille.
- Lisäksi Ivalon Mellanaavan puhdistamoa koskevat osittain päällekkäiset toimenpiteet:
  - Laitosten käytön ja ylläpidon tehostaminen
  - Ympäristönsuojelulain mukaisten lupien tarkastelu
  - Uuden/saneeratun laitoksen rakentaminen
  - Mellanaavan jvp:n uusi ympäristölupa on myönnetty 4.12.2025 (typenpoisto); valitettu VaHO.

Yhdyskuntien ohjauskeinot 2028–2033

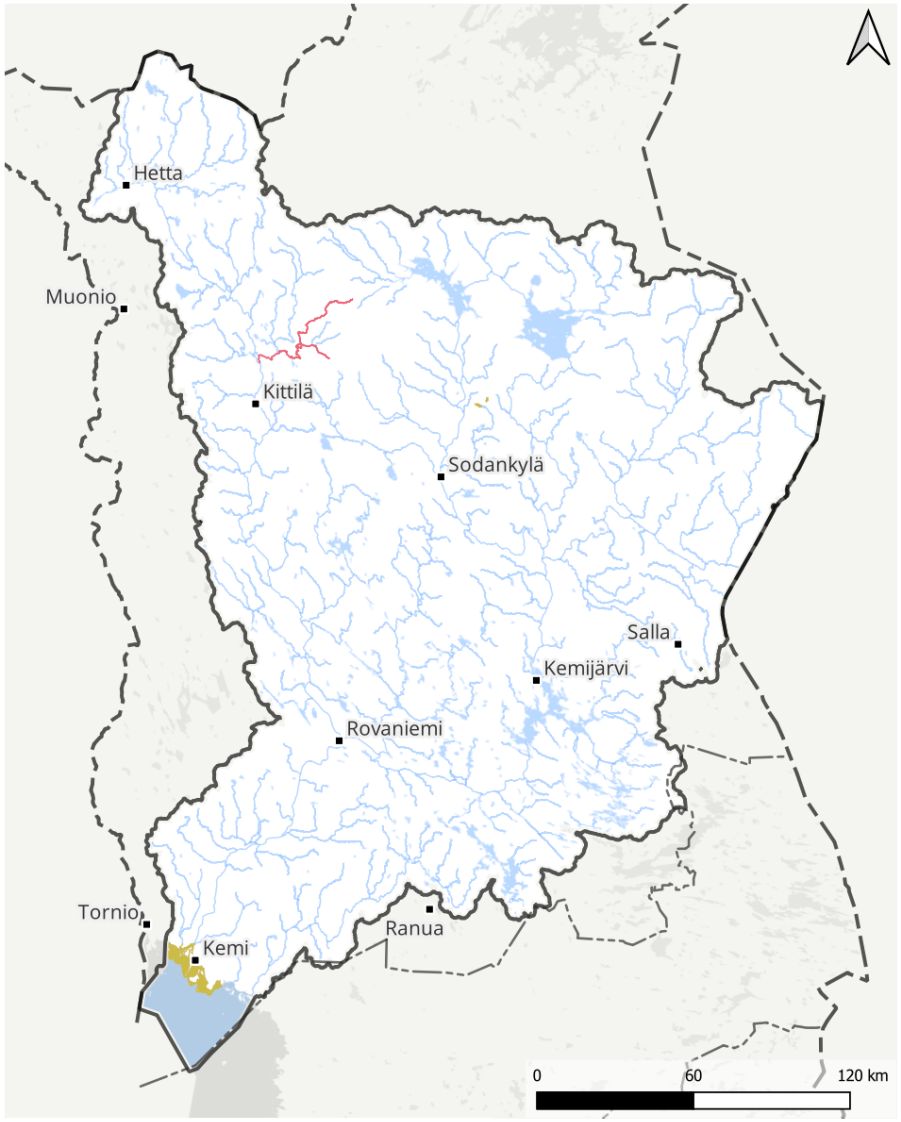
OK 1: Edistetään yhdyskuntajätevesidirektiivin mukaista tuottajavastuuta vesien- ja merenhoidossa (U)
OK 2: Kehitetään ennakoivasti vesihuoltoa ja alueellista yhteistyötä (V)
OK 3: Päivitetään yhdyskuntien jätevedenpuhdistamoiden hyvien menettelytapojen kuvaus (U)
OK 4: Ehkäistään roskaantumista viestinnän ja jätehuollon keinoin (U)
OK 5: Kehitetään satamien jätevesivesihuoltoa (U)
OK 6: Suunnitellaan ja yhteensovitetaan hulevesien hallintaa (U)
OK 7: Tehostetaan hulevesien laadun ja määrän hallintaa (U)
OK 8: Lisätään tietoisuutta tekonurmien hulevesien hallinnasta ja hyvistä käytännöistä (U)
OK 9: Tuetaan tutkimuksia ja selvityksiä yhdyskuntajätevesien mikroepäpuhtauksien ja muiden haitallisten aineiden merkityksestä, seurannasta ja hallinnasta (V)
OK 10: Kehitetään lietteenkäsittelyä lietteen laadun ja turvallisen hyödyntämisen edistämiseksi (U)
OK 11: Selvitetään erilaisten jokiin tai puroihin asennettavien roskakeräimien potentiaalia (U)

V = vanha ohjauskeino kaudelta 2022 -2027 (myös muokatut)
U = uusi ohjauskeino

Lupa- ja valvontavirasto

Teollisuus ja kaivostoiminta

Ihmistoiminnasta aiheutuva merkittävä paine

Teollisuus, yksin

Teollisuus, yhdessä muiden kanssa

Vesipuitedirektiivin mukaiset vesimuodostumat 4. suunnittelukausi / Lähde: Suomen ympäristökeskus
Vesienhoitoalueet / Lähde: Suomen ympäristökeskus
Hallinnolliset aluejaot (vektori) 1:1 000 000 / Lähde: Maanmittauslaitos (2026-01)
Nimistö / Lähde: Maanmittauslaitos (2026-02)

Teollisuus merkittävä paine

- Teollisuus ja kaivostoiminta merkittävä paine yhteensä 13 vesimuodostumalle:
  - Rannikko: Ajos sisä, Maksniemi sisä, Kemi sisä, Röyttä sisä (Metsä Fibre, Stora Enso Veitsiluoto Oy, Outokumpu Crome ja Outokumpu Stainless Oy)
  - Kittilän kaivos: Seurujoki, Loukinen
    - Joulukuusta 2020 lähtien Kittilän kaivoksen prosessi- ja kuivatusvedet johdettu purkuputkella Loukisen alaosalalle
  - Kevitsan kaivos: Mataraoja, Saiveljärvi, Satojärvi
  - Kalkkimaan kaivos: Tieksonjoki
  - Kemin kaivos: Maksniemi sisä
  - Suljettu Rautuvaaran kaivos: Niesajoki
  - Kaunisvaaran kaivos (Ruotsi): Muonionjoki

Teollisuus ja kaivostoiminta Kemijoen VHA

Toimenpide ja yksikkö	Määrä
Perustoimenpide	
Teollisuuden laitosten käyttö, ylläpito ja tehostaminen (vesimuodostumien lkm)	11
Ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten lupien tarkastelu (vesimuodostumien lkm)	11
Teollisuus- ja laitosvesien hallinta (yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden lukumäärä)	3
Teollisuuden tai muiden toimijoiden ympäristölupatarpeen harkinta ja lupaehtojen ja -määräysten päivittäminen pohjavesien osalta (ympäristölupien lkm)	8
Täydentävä toimenpide	
Suljettujen ja hylättyjen kaivannaisjätealueiden riskinhallinta- ja kunnostustoimet (selvitysten tai kunnostettujen alueiden lkm)	2

- Keskeiset pintavesiä koskevat toimenpiteet teollisuuden laitosten käyttö, ylläpito ja tehostaminen sekä ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten lupien tarkastelu
  - kohdennettu vesimuodostumiin (11 kpl), joissa teollisuus merkittävänä paineena
- Teollisuus- ja laitosvesien hallinta toimenpide koskee kolmea jvp:a, joihin johdetaan teollisuusjätevesiä

Lupa- ja valvontavirasto

Teollisuus ja kaivostoiminta Tornionjoen VHA

Toimenpide ja yksikkö	Määrä
Perustoimenpide	
Teollisuuden laitosten käyttö, ylläpito ja tehostaminen (vesimuodostumien lkm)	2
Ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten lupien tarkastelu (vesimuodostumien lkm)	1
Teollisuuden tai muiden toimijoiden ympäristölupatarpeen harkinta ja lupaehtojen ja -määräysten päivittäminen pohjavesien osalta (ympäristölupien lkm)	8
Täydentävä toimenpide	
Suljettujen ja hylättyjen kaivannaisjätealueiden riskinhallinta- ja kunnostustoimet (selvitysten tai kunnostettujen alueiden lkm)	2

- Keskeiset pintavesiä koskevat toimenpiteet teollisuuden laitosten käyttö, ylläpito ja tehostaminen sekä ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten lupien tarkastelu
  - 2 vesimuodostumaa (Röyttä sisä, Muonionjoki)
  - Muonionjoen osalta merkittävän paineen aiheuttaja (Kaunisvaaran kaivos) sijaitsee Ruotsin puolella
- Niesajoki: Rautuvaaran vanhan kaivoksen rikastushiekka-alueen peittotyöt tehty 2019. Toimenpiteenä on tarkkailu ja rakenteiden kunnossapito.

Teollisuus ja kaivostoiminta Tenon-Näätämöjoen-Paatsjoen VHA

- Ohjauskeino: Ehkäistään kullanhuuhdonnan vesistövaikutuksia ohjauksen ja valvonnan keinoin
  - Toteutus ympäristönsuojelulain, vesilain sekä kaivoslain valvonnan keinoin.
  - Tavoitetta edistetään myös ennakko-ohjauksella sekä hyvien käytäntöjen jalkauttamisella.

Kuva: Jouni Rauhala LVV

Teollisuuden ohjauskeinot 2028–2033

OK 1: Tarkistetaan ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädäntöä vesien- ja merenhoidon tavoitteiden saavuttamiseksi (U)
OK 2: Kehitetään maatuulivoimalan purkamisen lainsäädäntöä (U)
OK 3: Kehitetään yhdenmukaiset käytännöt lupaprosesseille valtakunnallisesti (U)
OK 4: Edistetään parasta käytettävissä olevaa tekniikkaa (V)
OK 5: Vähennetään pinta- ja pohjavesiin kohdistuvaa pistekuormitusta (V)
OK 6: Kehitetään kaivosten vesienhallinnan ympäristönsuojelumenettelyä ja valvontaa vesistö- ja pohjavesivaikutusten estämiseksi (V)
OK 7: Tehostetaan uusien vesi- ja ympäristölupavelvollisten toimintojen vesistövaikutusten arviointeja (V)
OK 8: Tehostetaan haitallisten aineiden tarkkailua ympäristönsuojelulain mukaisen luvanvaraisen toiminnan osalta (U)
OK 9: Ohjataan aurinkovoiman tuotantoalueiden sijoittamista (U)
OK 10: Edistetään vesivastuusitoumuksia (V)
OK 11: Päivitetään geoenergian sijoittamista ja rakentamista koskeva opas (U)
OK 12: Päivitetään maatuulivoimalan suunnitteluopas (U)
OK 13: Ehkäistään kullanhuuhdonnan vesistövaikutuksia ohjauksella ja valvonnalla (U)
OK 14: Selvitetään kaivosten rikastuskemikaalien ympäristövaikutuksia (U)
OK 15: Toteutetaan kaivostoiminnan kestävyyttä parantavia tutkimushankkeita (V)
OK 16: Jatketaan PFAS-yhdisteiden pilaantumisselvityksiä ja riskinarviointeja paloharjoitusalueilla ja muissa sammutusvaahtojen käyttökohteissa (V)

V = vanha ohjauskeino kaudelta 2022 -2027 (myös muokatut)
U = uusi ohjauskeino

Lupa- ja valvontavirasto

Lupa- ja valvontavirasto

Turvetuotanto

Turvetuotanto Kemijoen VHA

Toimenpide ja yksikkö	Määrä
Perustoimenpide	
Ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten lupien tarkastelu (vesimuodostumien lkm)	23
Turvetuotannon vesiensuojelumenetelmän valinta (ha tuotantoaluetta).	1264
Täydentävä toimenpide	
Turvetuotannosta poistuvien alueiden ennallistaminen, ml. kosteikon rakentaminen tai alueen vesittäminen (ha/kosteikkojen määrä)	196

- Keskeiset toimenpiteet ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten lupien tarkastelu (23 vesimuodostumaa, jossa turvetuotanto merkittävä paine).
- Turvetuotannon vesiensuojelumenetelmän valinta toimenpide on kohdistettu suunnittelualueittain tuotannossa vuonna 2024 olevan pinta-alan mukaan.
- Turvetuotannosta poistuvien alueiden ennallistamistoimenpide koskee yhteensä 196 ha.

Turvetuotanto Tornionjoen VHA

Toimenpide ja yksikkö	Määrä
Perustoimenpide	
Ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten lupien tarkastelu (vesimuodostumien lkm)	3
Turvetuotannon vesiensuojelumenetelmän valinta (ha tuotantoaluetta).	376
Täydentävä toimenpide	
Turvetuotannosta poistuvien alueiden ennallistaminen, ml. kosteikon rakentaminen tai alueen vesittäminen (ha/kosteikkojen määrä)	5

- Turvetuotanto merkittävä paine kolmessa vesimuodostumassa (Lompolojoki, Martimojoki, Orankijoki) -> Ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten lupien tarkastelu
- Turvetuotannon vesiensuojelumenetelmän valinta toimenpide on kohdistettu suunnittelualueittain tuotannossa vuonna 2024 olevan pinta-alan mukaan.
- Leväjänkkän tuotantoalue (44 ha) jälkihoitovaiheessa, kosteikkoa suunniteltu 5 ha:n alalle.

Turvetuotannon ohjauskeinot 2028–2033

OK 1: Kehitetään turvetuotannon lainsäädäntöä (U)
OK 2: Kehitetään turvetuotantoalueiden kestävän jatkokäytön kannustusjärjestelmää koskevaa lainsäädäntöä (V)
OK 3: Kehitetään turvetuotannon luvitusta (V)
OK 4: Varmistetaan metallien huuhtoutumisen rajoitukset ja raskasmetallien tarkkailu turvetuotantoalueilla (V)
OK 5: Ohjataan uudet turvetuotantoalueet jo ojitetuille tai muuten luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneille alueille (V)
OK 6: Edistetään tuotannosta poistuneiden turvetuotantoalueiden kestävää jatkokäyttöä (V)
OK 7: Vähennetään uusien ja tuotannosta poistuneiden turvetuotantoalueiden haittoja valuma-aluekohtaisessa suunnittelussa (V)
OK 8: Kehitetään turvetuottajien osaamista ja omavalvontaa (V)
OK 9: Kehitetään turvetuotannon velvoitetarkkailua ja seurantamenetelmiä (V)
OK 10: Selvitetään ojitettujen turvemaiden metallien ja metyylielohopean vaikutuksia vesistöissä (V)
OK 11: Kehitetään ja otetaan käyttöön Turvetuotannon uusia vesiensuojelumenetelmiä (V)

V = vanha ohjauskeino kaudelta 2022 -2027 (myös muokatut)
U = uusi ohjauskeino

Lupa- ja valvontavirasto

Lupa- ja valvontavirasto

Kalankasvatus

Kalankasvatuksen toimenpiteet

Toimenpide	Kalankasvatuslaitosten vesiensuojelun tehostamisen tarpeen arviointi lupien tarkistamisen yhteydessä (lupien lkm)
Perustoimenpide	
Kemijoen vesienhoitoalue	4
Tornionjoen vesienhoitoalue	2
Tenon-Näätämöjoen-Paatsjoen vesienhoitoalue	1

- Varsinainen ruokakalankasvatus tai kalanviljely ei ole merkittävä paine yhdellekään vesimuodostumalle.
- Luonnonravintolammikkotoimintaan liittyvä hydrologis-morfologinen muutos tai toiminnan aiheuttama ravinnekuormitus on merkittävä paine yhteensä 9 vesimuodostumalle.
- Toimenpiteenä on esitetty laitosten vesiensuojelun tehostamisen tarpeen arviointia lupien tarkistamisen yhteydessä
  - Luvan tarkistuksen yhteydessä tarkastellaan mm. lannoituksen ja kalkituksen optimointia sekä juoksutuskäytäntöä. Lisäksi määrätään luonnonravintolammikon tarkkailusta.

Lupa- ja valvontavirasto

Kalankasvatuksen ohjauskeinot 2028–2033

OK 1: Toteutetaan uudistettu merialueen kalankasvatuksen sijainninohjaussuunnitelma (U)
OK 2: Päivitetään kalankasvatuksen ympäristönsuojeluohje ja vahvistetaan toimeenpanoa (V)
OK 3: Edistetään ilmastonmuutokseen sopeutumista kalankasvatuksessa (V)
OK 4: Kehitetään kalankasvatuslaitosten velvoitetarkkailuja (V)
OK 5: Edistetään kalankasvatuksen kiertovesilaitosten ravinteiden talteenottoa (U)
OK 6: Kehitetään kemikaalien kestävää käyttöä kalankasvatuksessa (V)
OK 7: Täyskierto- tai osittaiskiertolaitosten tekniikan edistäminen (U)

V = vanha ohjauskeino kaudelta 2022 -2027 (myös muokatut)
U = uusi ohjauskeino

Lupa- ja valvontavirasto

Pohjavedet, vedenotto ja maa-ainesten otto

Toimenpiteiden mitoitusperiaatteet
Pohjavesialueille esitetyt toimenpiteet
Ohjauskeinot

VHA5 pohjavesialueille ehdotetut toimenpidemäärät

Toimenpiteet, pohjavedet, vedenotto ja maa-ainestenotto	Määrä	Yksikkö
Pohjavesialueen suojelusuunnitelman päivittäminen Pohjavesialueen suojelusuunnitelman laatiminen	**3** **14**	Suunnitelma Suunnitelma
Pohjavesialueen tai sen osan rakenneselvitys tai mallinnus	**6**	pohjavesialue
Vedenottamon suoja-aluerajausten tai -määräysten päivittäminen Vedenottamon suoja-alueen perustaminen	**5** **3**	vedenottamo, kpl Vedenottamo, kpl
Kestävä vedenhankinta	**1**	vedenottamo, kpl
Sään ääriolosuhteisiin varautuminen pohjaveden suojelussa ja vesihuollossa	**1**	pohjavesialue
Maa-ainesten ottamisalueiden kunnostussuunnitelman laatiminen ja kunnostus	**78**	hehtaari
Tie- ja rataliikenteen pohjavesiriskien hallinta Lentoliikenteen pohjavesiriskien hallinta	**6** **1**	Pohjavesialue Pohjavesialue
Pilaantuneen maa-aluekohteen/pohjaveden riskinarviointi, puhdistussuunnittelu ja puhdistaminen Pilaantuneisuus-selvitys pilaantuneilla maa-alueilla	**4** **35**	Kpl kpl
Historiaselvitys alueella sijanneista maaperää ja pohjavettä mahdollisesti pilaavista toiminnoista	**1**	kpl

VHA5 pohjavesialueille ehdotetut toimenpidemäärät

Muille sektoreille sijoittuvat toimenpiteet	Määrä	Yksikkö
Haja-asutus/Kiinteistökohtaisten jäteveden käsittely-yksiköiden käyttö ja ylläpito	**285**	viemäriverkostojen ulkopuolella olevien kiinteistöjen lukumäärä
Maatalous/Suojavyöhykkeet	**174**	hehtaari / vuosi
Maatalous/Kasvinsuojeluaineiden käytön vähentäminen	**20**	hehtaari / vuosi
Metsätalous/Maanmuokkauksen haittojen vähentäminen pohjavesialueilla	**86**	ha / pohjavesialue / kausi
Teollisuus/Teollisuuden tai muiden toimijoiden ympäristölupatarpeen harkinta ja lupaehtojen ja -määräysten päivittäminen pohjavesien osalta	**19**	kpl (ympäristölupa)
Teollisuus/Suljettujen ja hylättyjen kaivosten kaivannaisjätealueiden riskinhallinta- ja kunnostustoimet	**2**	Selvitysten lukumäärä tai kunnostettujen alueiden lukumäärä

VHA6 pohjavesialueille ehdotetut toimenpidemäärät

Toimenpiteet, pohjavedet, vedenotto ja maa-ainestenotto	Määrä	Yksikkö
Pohjavesialueen suojelusuunnitelman laatiminen	**6**	suunnitelma
Pohjavesialueen tai sen osan rakenneselvitys tai mallinnus	**1**	pohjavesialue
Vedenottamon suoja-aluerajausten tai -määräysten päivittäminen	**1**	vedenottamo, kpl
Maa-ainesten ottamisalueiden kunnostussuunnitelman laatiminen ja kunnostus	**25**	hehtaari
Tie- ja rataliikenteen pohjavesiriskien hallinta	**2**	pohjavesialue
Pilaantuneen maa-aluekohteen/pohjaveden riskinarviointi, puhdistussuunnittelu ja puhdistaminen	**3**	kpl
Pilaantuneisuus-selvitys pilaantuneilla maa-alueilla	**3**	kpl
Historiaselvitys alueella sijanneista maaperää ja pohjavettä mahdollisesti pilaavista toiminnoista	**2**	kpl

Lupa- ja valvontavirasto

VHA6 pohjavesialueille ehdotetut toimenpidemäärät

Muille sektoreille sijoittuvat toimenpiteet	Määrä	Yksikkö
Haja-asutus/Kiinteistökohtaisten jäteveden käsittely-yksiköiden käyttö ja ylläpito	**120**	viemäriverkostojen ulkopuolella olevien kiinteistöjen lukumäärä
Maatalous/Suojavyöhykkeet	**27**	hehtaari / vuosi
Metsätalous/Maanmuokkauksen haittojen vähentäminen pohjavesialueilla	**59**	ha / pohjavesialue / kausi
Teollisuus/Teollisuuden tai muiden toimijoiden ympäristölupatarpeen harkinta ja lupaehtojen ja -määräysten päivittäminen pohjavesien osalta	**8**	kpl (ympäristölupa)
Teollisuus/Suljettujen ja hylättyjen kaivosten kaivannaisjätealueiden riskinhallinta- ja kunnostustoimet	**1**	Selvitysten lukumäärä tai kunnostettujen alueidne lukumäärä

VHA7 pohjavesialueille ehdotetut toimenpidemäärät

Toimenpiteet, pohjavedet, vedenotto ja maa-ainestenotto	Määrä	Yksikkö
Pohjavesialueen suojelusuunnitelman laatiminen	**2**	suunnitelma
Pohjavesialueen tai sen osan rakenneselvitys tai mallinnus	**1**	pohjavesialue
Vedenottamon suoja-aluerajalueen perustaminen	**1**	vedenottamo, kpl
Kestävä vedenhankinta	**1**	vedenottamo, kpl
Maa-ainesten ottamisalueiden kunnostussuunnitelman laatiminen ja kunnostus	**51**	hehtaari
Sään ääriolosuhteisiin varautuminen pohjaveden suojelussa ja vesihuollossa	**1**	pohjavesialue
Pilaantuneisuus-selvitys pilaantuneilla maa-alueilla	**6**	kpl

Lupa- ja valvontavirasto

VHA7 pohjavesialueille ehdotetut toimenpidemäärät

Muille sektoreille sijoittuvat toimenpiteet	Määrä	Yksikkö
Haja-asutus/Kiinteistökohtaisten jäteveden käsittely-yksiköiden käyttö ja ylläpito	**85**	viemäriverkostojen ulkopuolella olevien kiinteistöjen lukumäärä
Maatalous/Suojavyöhykkeet	**61**	hehtaari / vuosi
Teollisuus/Teollisuuden tai muiden toimijoiden ympäristölupatarpeen harkinta ja lupaehtojen ja -määräysten päivittäminen pohjavesien osalta	**2**	kpl (ympäristölupa)

Pohjavedet, vedenotto ja maa-ainesten otto
Ohjauskeinot 2028-2033

OK1: Turvataan riittävät resurssit pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien laatimisille ja päivittämiselle ja edistetään niiden toimeenpanoa sekä seurantaryhmien toimintaa (V)
OK2: Tehostetaan lupavelvollisen toiminnan valvontaa pohjavesialueilla (V)
OK3: Huomioidaan Pohjavesialueilla sijaitsevien virkistys- ja viheralueiden sekä hautausmaiden hoidossa pohjavesien suojelu (V)
OK4: Suojellaan pohjavesiä maankäytön suunnittelulla (V)
OK5: Kartoitetaan ja kunnostetaan pilaantuneita maa-alueita pohjavesialueilla (V)
OK6: Määritetään suoja-alueet vedenottamoiden riskienhallintakeinona (V)
OK7: Edistetään kuivuusriskien hallintaa (V)
OK8: Edistetään hulevesien hallintaa pohjavesialueilla (U)
OK9: Tehostetaan pohjaveden laadun tarkkailua ja seurantaa erityisesti haitallisten aineiden sekä pohjaveden pinnan korkeuden osalta (V)
OK10: Kootaan kaivojen sijainti- ja kairaustiedot valtakunnalliseen rekisteriin (V)
OK11: Selvitetään kuivuuden vaikutukset vesistöjen ekologiseen tilaan (U)
OK12: Täydennetään tietopohjaa pohjavedestä riippuvaisista ekosysteemeistä ja pohjavesiekosysteemeistä (V)
OK13: Edistetään Pohjavesimallinnusta (U)
OK14: Kootaan tietopankki pohjavesien tutkimustiedosta (V)
OK15: Yhteensovitetaan pohjaveden suojelu ja kiviaineshuolto (V)
OK16: Arvioidaan maa-ainestenottoalueiden kunnostustarpeet (V)

- Pohjavesialueille soveltuvia ohjauskeinoja sijoittuu myös usealle muulle sektorille

V = vanha/muokattu
U = uusi ohjauskeino

Lupa- ja valvontavirasto

Lupa- ja valvontavirasto

Kunnostus vesirakentaminen ja säännöstely

Täydentävät toimenpiteet

Vesistöjen kunnostustoimenpiteet: Kemijoen VHA

Toimenpide	Yksikkö	Määrä
Suuren rehevöityneen järven kunnostus (pinta-ala >5 km^2)	Vesimuodostumia lkm	4
Pienen rehevöityneen järven kunnostus (pinta-ala <5 km^2)	Vesimuodostuma lkm	26
Pienten rehevöityneiden järvien kunnostus (pinta-ala <5 km^2)	Vesistöjen määrä, aluetoimenpide	41
Joen elinympäristökunnostus (valuma-alue >100 km^2)	Vesimuodostuma lkm	27
Puron elinympäristökunnostus (valuma-alue <100 km^2)	Vesimuodostuma lkm	10
Pienten virtavesien elinympäristökunnostus (valuma-alue <200 km^2)	Vesistöjen määrä, aluetoimenpide	101
Rehevöityneiden merenlahtien kunnostus	Kohteiden lkm	2
Muu suoraan vesistöön kohdistuva toimenpide	Vesimuodostuma lkm	4

- Rehevien järvien kunnostustoimenpiteellä edistetään ekologisen tilan paranemista järvissä, joissa ulkoista kuormitusta on saatu vähennettyä ja merkittävänä paineena on sisäinen kuormitus.
- Virtavesien elinympäristökunnostuksia on kohdistettu pääosin niihin vesimuodostumiin, joissa rakenteellinen muutos on ollut ekologisen tilan kannalta merkittävä.
- Rehevöityneiden merenlahtien kunnostustoimenpidettä esitetään tehtyjen VELMU-inventointien ja karttatarkastelun perusteella kahdelle Simo sisä – vesimuodostumassa sijaitsevalle umpeenkasvaneelle merenlahdelle tai fladalle/kluuvijärvelle.
- Muuta suoraan vesistön kohdistuvaa toimenpidettä esitetään neljälle järvelle, joiden osalta ei ole tiedossa syytä vesimuodostuman tilan heikkenemiseen tai hyvän tilan vaarantumiseen. Tarvitaan lisätietoa järven tilasta ja paineista.

Suunnitellut järvien ja virtavesien elinympäristökunnostukset suunnittelualueittain

Suunnittelualue	Järvet
Kaakamojoki	2 pientä järveä
Kemihaara	Saukkojärvi + 2 pientä järveä
Kemijoen alaosa	Louejärvi, Pisajärvi + 5 pientä järveä
Kemijoen keskiosa	Vuoskujärvi, Sierijärvi + 5 pientä järveä
Kemijärven alue	Kursunjärvi, Severijärvi, Pöyliöjärvi, Kostamonjärvi, Pyhäjärvi + 5 pientä järveä
Kitinen	Orajärvi, Vaalajärvi, Kelujärvi-Matalajärvi + 5 pientä järveä
Luiro	2 pientä järveä
Ounasjoki	Mäki-Vuorsamo, Syväjärvi (65.563.1.005), Molkojärvi, Konsajärvi, Riipijärvi, Sassalinjärvi, Syväjärvi (65.598.1.004), Munajärvi, Vuontisjärvi (65.624.1.005), Nuorajärvi, Marrasjärvi, Unari + 5 pientä järveä
Raudanjoki	Kulvakkojärvi, Seipäjärvi + 5 pientä järveä
Simojoki	5 pientä järveä

Suunnittelualue	Virtavedet
Kaakamojoki	Kaakamojoki, Tieksonjoki, Saarajoki + 3 pientä jokea
Kemihaara	Ala-Arajoki, Vuotosjoki + 10 pientä jokea
Kemijoen alaosa	Akkunusjoki, Kaisajoki, Louejoki, Suolijoki, Ternujoki, Vaajoki, Varejoki, Vähäjoki Tervola, Ala-Runkaus, Lehmijoki, Leivejoki, Ropsajoki + 10 pientä jokea
Kemijoen keskiosa	Piittisjoki + 10 pientä jokea
Kemijärven alue	Mairijoki + 10 pientä jokea
Kitinen	Kelujoki + 5 pientä jokea
Luiro	Luiro* + 3 pientä jokea
Ounasjoki	Ala-Kerpuajoki, Maunujoki, Sinettäjoki, Taapajoki, Tainionjoki, Yli-Kerpuanjoki + 30 pientä jokea
Raudanjoki	Perunkajoki, Seipäjoki, Tulkajoki + 10 pientä jokea
Simojoki	Iso Tainijoki, Ruonajoki, Kuivasjoki, Kämäjoki, Simojoki, Maaninkaoja, Majavajoki, Mätäsjoki + 10 pientä jokea

*voimakkaasti muutettu, tavoitteen hyvä ekologinen potentiaali

Vesistöjen kunnostustoimenpiteet: Tornionjoen VHA

Toimenpide	Yksikkö	Määrä
Suuren rehevöityneen järven kunnostus (pinta-ala >5 km^2)	Vesimuodostumia lkm	1
Pienen rehevöityneen järven kunnostus (pinta-ala <5 km^2)	Vesimuodostuma lkm	8
Pienten rehevöityneiden järvien kunnostus (pinta-ala <5 km^2)	Vesistöjen määrä, aluetoimenpide	10
Joen elinympäristökunnostus (valuma-alue >100 km^2)	Vesimuodostuma lkm	9
Puron elinympäristökunnostus (valuma-alue <100 km^2)	Vesimuodostuma lkm	4
Pienten virtavesien elinympäristökunnostus (valuma-alue <200 km^2)	Vesistöjen määrä, aluetoimenpide	40
Erityisalueiksi nimettyjen Natura-alueiden kunnostus	Vesimuodostuma lkm	4
Muu suoraan vesistöön kohdistuva toimenpide	Vesimuodostuma lkm	1

- Rehevien järvien kunnostustoimenpiteellä edistetään ekologisen tilan paranemista järvissä, joissa ulkoista kuoritusta on saatu vähennettyä ja merkittävänä paineena on sisäinen kuormitus.
- Virtavesien elinympäristökunnostuksia on kohdistettu pääosin niihin vesimuodostumiin, joissa rakenteellinen muutos on ollut ekologisen tilan kannalta merkittävä.
- Erityisalueiksi nimettyjen Natura-alueiden kunnostus koskee neljää lintuvesikohdetta (Paamajärvi, Iso Meltosjärvi, Vähä Meltosjärvi, Pysäjärvi).
- Muu suoraan vesistöön kohdistuva toimenpide: Muonionjärvelle vesiruton poisto.

Suunnitellut järvien ja virtavesien elinympäristökunnostukset suunnittelualueittain

Suunnittelualue	Järvet
Muonionjoki	Särkilompolo, Ylläsjärvi, Kurtakkojärvi, Muonionjärvi + 5 pientä järveä
Tornionjoki	Pasmajärvi, Kantojärvi, Paamajärvi, Pellojärvi, Orajärvi, Lampsijärvi, Ratasjärvi, Iso Meltosjärvi, Vähä Meltosjärvi, Pysäjärvi + 5 pientä järveä

Suunnittelualue	Joet
Muonionjoki	Keräsjoki, Lompolojoki Muonionjoki, Ääverjoki + 10 pientä jokea
Tornionjoki	Ajankijoki, Alainen Ratasjoki, Alainenjoki, Lumiojoki, Luomajoki, Martimojoki, Mellajoki, Pahtajoki Pello, Sietkijoki, Tengeliönjoki + 30 pientä jokea

Lupa- ja valvontavirasto

Vesistöjen kunnostustoimenpiteet: Tenon-Näätämöjoen-Paatsjoen VHA

Toimenpide	Yksikkö	Määrä
Joen elinympäristökunnostus (valuma-alue >100 km^2)	Vesimuodostuma lkm	3
Pienten virtavesien elinympäristökunnostus (valuma-alue <200 km^2)	Vesistöjen määrä, aluetoimenpide	20

- Joen elinympäristökunnostus: Kirakkajoki, Nellimöjoki, Kessijoki.
- Pienten virtavesien elinympäristö-kunnostusta esitetään 20 pienelle virtavedelle (esim. Ronkajoki, Korvasjoki, Nangujoen latvat).
- Lisäksi Akujärven kanavan aiheuttaman hydrologisen muutoksen lieventäminen

Lupa- ja valvontavirasto

Kunnostuksien ohjauskeinot 2028-2033

Taloudelliset ja institutionaaliset ohjauskeinot

- Toimeenpannaan 1) vesitalousstrategiaa, 2) kalatiestrategiaa, 3) lohi- ja meritaimen strategiaa ja 4) ankeriaan hoitosuunnitelmaa
- Päivitetään pienvesien suojelu- ja kunnostusstrategia
- Rahoitetaan kunnostamistoimenpiteitä 1) vesien ja meren tilan parantamisen *Ahti-ohjelman* rahoituksella
- Rahoitetaan kunnostamistoimia *Helmi-elinympäristöohjelman* rahoituksella
- Rahoitetaan vaelluskalakantojen luontaista elinkiertoa vahvistavia toimia *Nousu-ohjelman* rahoituksella
- Suunnataan valtion harkinnanvaraisia kunnostusavustuksia hyvää huonommassa tilassa oleviin vesimuodostumiin kohdistuviin hankkeisiin
- Laajennetaan vesistökunnostusten rahoitusmahdollisuuksia
- Kehitetään kunnostusten vaikuttavuuden seurantaa ja turvataan sen rahoitusta
- Sovelletaan ympäristö- ja ekologisen virtaaman arviointimenetelmiä kaikilla vesienhoitoalueilla
- Sujuvoitetaan ennallistamishankkeita maanomistajayhteistyötä kehittämällä ja yhtenäistämällä viranomaisohjeita ja -tulkintoja

Tiedolliset ohjauskeinot

- Tuetaan omaehtoista kunnostustoimintaa ja alueellisia toimijaverkostoja sekä järjestetään koulutuksia

Tutkimus ja kehittäminen

- Edistetään ekologisten järvisäännöstelykäytäntöjen soveltamista
- Arvioidaan eri kunnostusmenetelmien kustannustehokkuutta ja panostetaan kustannustehokkaimpien ratkaisujen hyödyntämiseen
- Edistetään systeemianalyysiin pohjautuvaa kunnostusmenetelmien valintaa ja kohdentamista
- Edistetään luontopohjaisten ja kiertotalouteen pohjautuvien kunnostusratkaisujen käyttöönottoa

Vesirakentamisen ohjauskeinot 2028-2033

- Vähennetään vesirakentamisen haittoja lupaprosessien kautta
- Arvioidaan vesiympäristölle vaarallisten ja haitallisten aineiden saastuttamien sedimenttien riskejä ja kunnostamistarvetta vesienhoitoalueilla
- Päivitetään sedimenttien ruoppaus- ja läjitysohje
- Selvitetään mahdollisuutta hinnoitella maankäytön ja vesirakentamisen aiheuttama vesistöhaitta
- Selvitetään pilaantuneiden sedimenttien esiintymistä valtakunnallisesti
- Minimoidaan merituulivoimarakentamisen meriluonnolle aiheuttamat haitat (MHS)

Poikkileikkaavat oikeudelliset ohjauskeinot 2028-2033

- Tarkistetaan vesilainsäädäntöä vesienhoidon tavoitteiden saavuttamiseksi

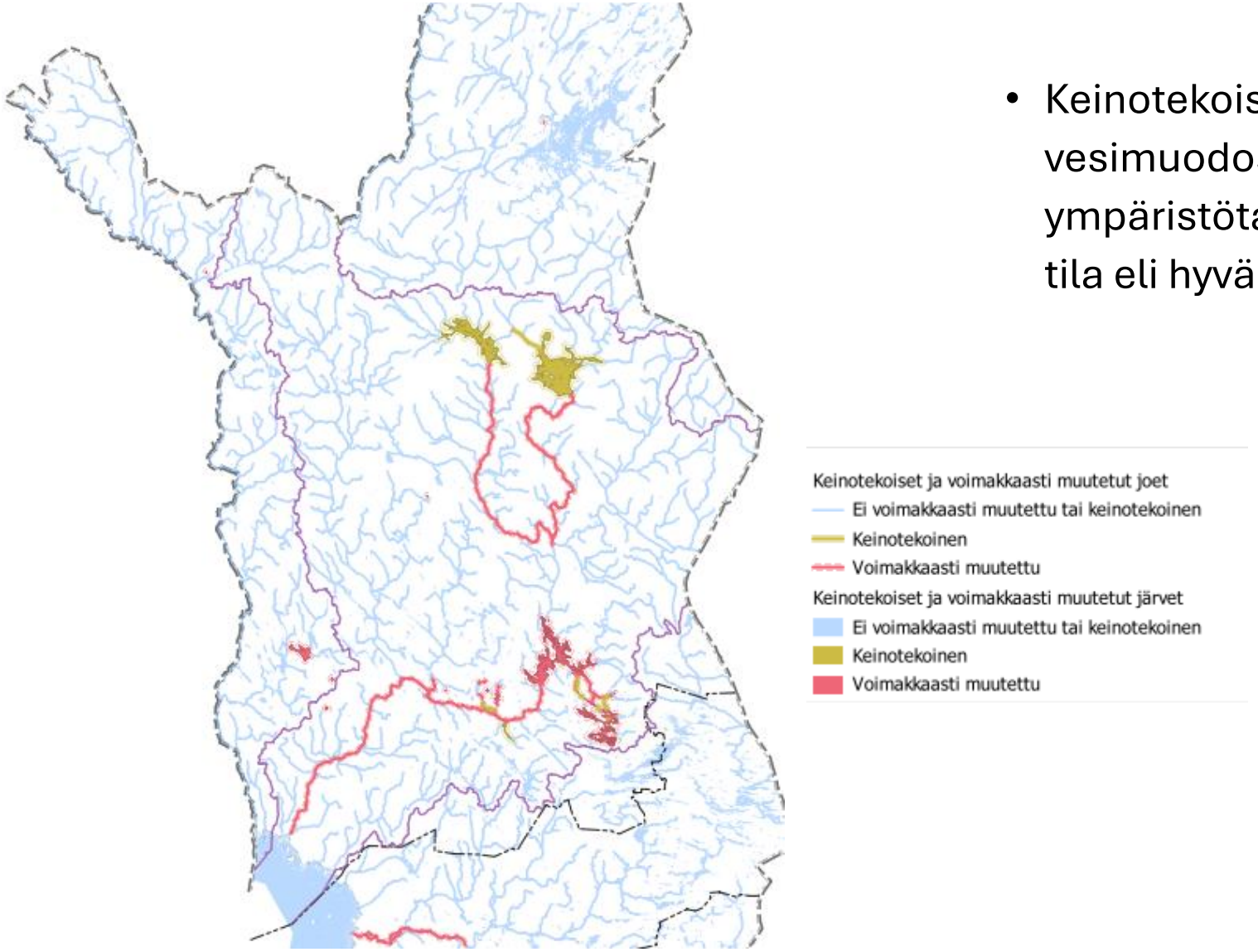
Kalankulkua helpottavat toimenpiteet ja säännöstelykäytännön kehittäminen

- Keinotekoinen tai voimakkaasti muutettu (KeVoMu):

  rakentamalla tai muutoin fyysisesti muutettu vesimuodostuma, jonka hyvää ekologista tilaa ei voida saavuttaa ilman *merkittävää haittaa* käyttömuodolle (Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä 22 §).

- Keinotekoisten ja voimakkaasti muutettujen vesimuodostumien ekologinen ympäristötavoite hyvä *saavutettavissa oleva* tila eli hyvä *ekologinen potentiaali* (21 §).

Kalankulkua helpottavat toimenpiteet ja säännöstelykäytännön kehittäminen

- Keinotekoisten ja voimakkaasti muutettujen vesimuodostumien ekologinen ympäristötavoite hyvä *saavutettavissa oleva* tila eli hyvä *ekologinen potentiaali* (21 §).

Kalankulkua helpottavat toimenpiteet ja säännöstelykäytännön kehittäminen VHA5

Tilanne 25.9.2026

Kalankulkua helpottavien toimenpiteiden ja säännöstelykäytännön kehittämisen määrät, arvioidut kustannukset **Kemijoen vesienhoitoalueella** vuosille 2028-2033. Kalankulkua helpottava rakenne = padon ohitusratkaisu kokonaisuutena.

Toimenpide	Yksikkö	Määrä	Investointi (1 000€)	Käyttö-kustannus (1 000€/v)
Kalankulkua helpottava toimenpide (putouskorkeus >5 m)	Rakenne lkm	9	58 500	800
Säännöstelykäytännön kehittäminen	Vesimuodostuma lkm	13	560	3 209

Lupa- ja valvontaviraston esitys valtakunnalliseen merkittävän haitan arviointiin

- **Kemijoen alaosa**: ohitusratkaisut viiteen voimalaitokseen, tukitoimenpiteenä ylisiirrot ja kotiutusistutukset, ympäristövirtaama ja vanhan uoman muokkaus (selvitys) Ossauskoski, Petäjäskoski
- **Raudanjoen alaosa**: ohitusratkaisu Permantokoskeen, ympäristövirtaama (selvitys)
- **Keski-Kemijoki**: ohitusratkaisut kolmeen voimalaitokseen, tukitoimenpiteet

Mahdollinen säännöstelykäytännön kehittämistarve toimenpiteiden toteutuksen yhteydessä.

Lupa- ja valvontavirasto

Kalankulkua helpottavat toimenpiteet ja säännöstelykäytännön kehittäminen VHA5

Tilanne 25.9.2026

Kalankulkua helpottavien toimenpiteiden ja säännöstelykäytännön kehittämisen määrät, arvioidut kustannukset **Kemijoen vesienhoitoalueella** vuosille 2028-2033. Kalankulkua helpottava rakenne = padon ohitusratkaisu kokonaisuutena.

Toimenpide	Yksikkö	Määrä	Investointi (1 000€)	Käyttö-kustannus (1 000€/v)
Kalankulkua helpottava toimenpide (putouskorkeus >5 m)	Rakenne lkm	9	58 500	800
Säännöstelykäytännön kehittäminen	Vesimuodostuma lkm	13	560	3 209

Lupa- ja valvontaviraston esitys valtakunnalliseen merkittävän haitan arviointiin

- **Kaihuanjoki, Vanttausjoki:** ympäristövirtaama
- **Jumiskonjoki, Vierusjoki, Iso Askanjoki:** ympäristövirtaamat ja uoman morfologisen monimuotoisuuden lisääminen

Lupa- ja valvontavirasto

Kalankulkua helpottavat toimenpiteet ja säännöstelykäytännön kehittäminen VHA5

Tilanne 25.9.2026

Kalankulkua helpottavien toimenpiteiden ja säännöstelykäytännön kehittämisen määrät, arvioidut kustannukset **Kemijoen vesienhoitoalueella** vuosille 2028-2033. Kalankulkua helpottava rakenne = padon ohitusratkaisu kokonaisuutena.

Toimenpide	Yksikkö	Määrä	Investointi (1 000€)	Käyttö-kustannus (1 000€/v)
Kalankulkua helpottava toimenpide (putouskorkeus >5 m)	Rakenne lkm	9	58 500	800
Säännöstelykäytännön kehittäminen	Vesimuodostuma lkm	13	560	3 209

Lupa- ja valvontaviraston esitys valtakunnalliseen merkittävän haitan arviointiin

- **Iso-Kaarni ja Saukko:** säännöstelyn kehittäminen

Ala-Suolijärvi ja Yli-Suolijärvi: suositusten mukaisen säännöstelyn jatkaminen (2024 alkaen), ei lisätoimenpiteitä

Lupa- ja valvontavirasto

Kalankulkua helpottavat toimenpiteet ja säännöstelykäytännön kehittäminen VHA6 ja VHA7

Tilanne 25.9.2026

Säännöstelykäytännön kehittämisen määrä ja arvioidut kustannukset **Tornionjoen vesienhoitoalueella** vuosille 2028-2033.

Toimenpide	Yksikkö	Määrä	Investointi (1 000€)	Käyttö-kustannus (1 000€/v)
Säännöstelykäytännön kehittäminen	Vesimuodostuma lkm	1	20	15

Iso-Vietonen: säännöstelyn kehittäminen, jäätyvän rantavyöhykkeen laajuuden pienentäminen.

Kalankulkua helpottavat toimenpiteet ja säännöstelykäytännön kehittäminen **Tenon-Näätämöjoen-Paatsjoen vesienhoitoalueella** vuosille 2028-2033. Kalankulkua helpottava rakenne = padon ohitusratkaisu kokonaisuutena.

Toimenpide	Yksikkö	Määrä	Investointi (1 000€)	Käyttö-kustannus (1 000€/v)
Kalankulkua helpottava toimenpide (putouskorkeus >5 m)	Rakenteiden lkm	1	625	6
Säännöstelykäytännön kehittäminen	Vesimuodostuma lkm	1		77

Kirakkajoki: Kirakkakönkään ohitusratkaisu ja ympäristövirtaama, perustuu esiselvitykseen (2021)

Lupa- ja valvontavirasto

Lupa- ja valvontavirasto

Valuma-aluesuunnitelmat

- Vesien- ja merenhoidon toimenpiteenä tehtävän valuma-aluesuunnittelun pääasiallinen tavoite on tukea toimenpiteiden koordinoitua ja tavoitteellista toteutusta, parantaa toimien vaikuttavuutta.
- Suunnittelussa pyritään löytämään optimaaliset paikat ja määrät eri sektoreiden vesienhoidon toimenpiteille huomioiden eri käyttömuotojen tavoitteet suunnittelun kohteena olevalla valuma-alueella.
- Tavoitteeksi Lapissa on asetettu 47 valuma-aluesuunnitelman tekeminen (VHA5 ja VHA6) hoitokauden 2028–2033 aikana
- Ohjauskeino: **Toimeenpannaan valuma-aluesuunnittelun tiekarttaa**

Lupa- ja valvontavirasto

Vesienhoito-suunnitelmien ympäristöarviointi (SOVA-lain mukainen menettely)

Vesienhoitosuunnitelman ympäristöarviointi

- Toimenpiteiden ympäristövaikutuksia arviointia valtakunnallista **suunnitteluopasta laadittaessa** sekä **toimenpiteiden mitoitus- ja kohdennustyössä.**
- Vesienhoitosuunnitelmassa arviointi kahdelle vaihtoehdolle: **V0** vain lakisääteiset perustoimenpiteet toteutetaan ja **V1** lisäksi täydentävät toimenpiteet ja ohjauskeinot.
- Pelkät perustoimenpiteet eivät kokonaisuutena tarkastellen riitä estämään vesien tilan heikkenemistä | Toimenpideohjelmalla olisi toteutuessaan merkittävästi vesien tilaa parantava vaikutus.
- Vesien tilalla on yhteys mm. luonnon monimuotoisuuteen, kulttuuriperintöön, ihmisten terveyteen, elinoloihin, kalastukseen ja matkailuun.
- Täydentävien toimenpiteiden vaikutus vesivoiman tuotantoon tunnistettu negatiiviseksi, ei merkittävästi heikentäviä vaikutuksia millekään toimialalle.
- Ei haittaa tulvariskien hallinnan tavoitteita.
- Valuma-aluetoimenpiteet voivat parantaa kuivuusriskeihin ja ilmastonmuutokseen sopeutumista.

Lupa- ja valvontavirasto

Merenhoito

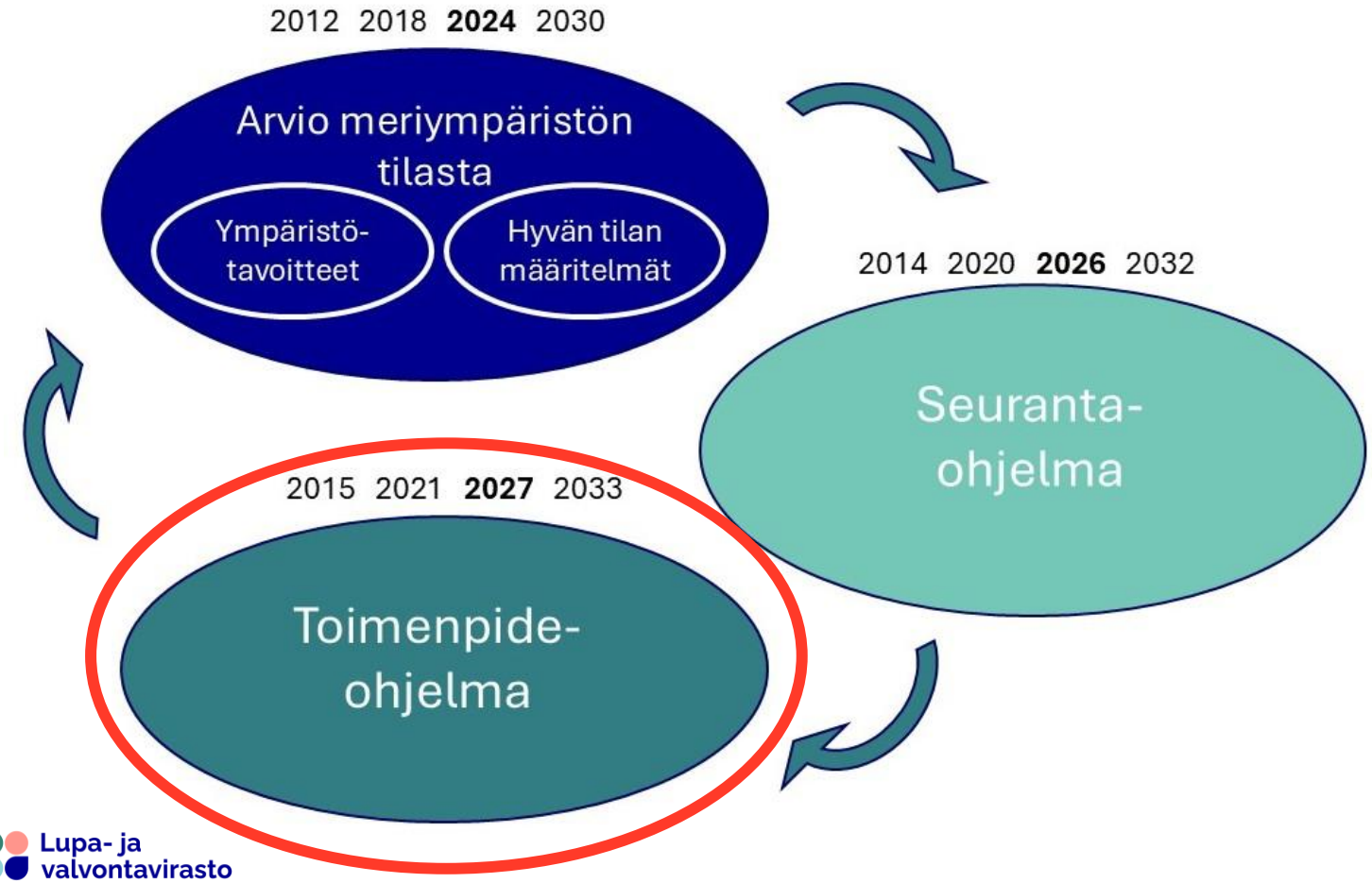
Diat: Titta Lahtinen ja Anna Bonde

Kuva: Janne Suomela, Saaristomerta

Merenhoidon sykli

- Merenhoito koostuu kolmesta vaiheesta, joista kukin toistuu kuuden vuoden välein:

- Suunnittelu toteutetaan vahvassa yhteistyössä ympäristöministeriön ja Syken kanssa.
- Suomen meriympäristön tila arvio löytyy täältä: Suomen meriympäristön tila 2024

  Ja raporttina: Suomen meriympäristön tila 2024
- Päivitetty seurantaohjelma on julkaistu tänä vuonna: Suomen merenhoitosuunnitelman seurantaohjelma vuosille 2026–2032

Lupa- ja valvontavirasto

Ajankohtaista merenhoito

Toimenpideohjelma:

- Sova-arvioinnin tekee Syke syyskuun aikana
- Poikkeukset (avomerialue) Sykeltä, jotka YM hyväksyy syyskuun aikana
- **Toimenpideohjelman kuuleminen alkaa samaan aikaan vesienhoidon kuulemisen kanssa 1.12.2026, kestää 3 kk**
- Kansainvälinen kuuleminen (koskee koko merenhoitosuunnitelmaa) samaan aikaan kansallisen kanssa, tiedote kuulemisesta lähetetään Itämeren alueelle
- Yhteistyötä tehdään Ahvenanmaan, Ruotsin ja Viron kanssa

Merenhoidon poikkeukset

- Hyvän tilan tai tavoitteiden saavuttamisesta voidaan poiketa, jos syynä on:
    1) toimi tai toimien puute, joka ei johdu kansallisista toimenpiteistä,
    2) luonnon aiheuttama olosuhde,
    3) ylivoimaisen esteen aiheuttama olosuhde (esim. luonnonkatastrofi),
    4) merivesien fyysisten ominaisuuksien muutokset, jotka johtuvat toimista, joiden perustana on ympäristöön kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia, ml. rajat ylittävät vaikutukset, merkittävämpi yleinen etu.
- Poikkeus voidaan asettaa kuvaajalle tai kuvaajan osatekijälle
- Poikkeusten määrittely kesken, Syke esittelee ja YM hyväksyy syyskuun aikana

Lupa- ja valvontavirasto

Lupa- ja valvontavirasto

Meriluonnon suojelu ja kunnostus

Toimenpiteet ja ohjauskeinot

Kuva: Wiljam Eklund, meriajokasniitty

Uudet aluetoimenpiteet -meriluonnon suojelu ja kunnostus

Toimenpide	Koko merialue	Meren-kurkku	Perä-meri	Saaristo-meri	Selkä-meri	Suomen-lahti	Yht.	Kokonais-kustannus (eur/v)
Avainelinympäristöjen ennallistamistoimet, ennallistamiskohteiden (lkm/kausi)	40	3	2	9	6	5	65	83 450
Itämerennorpan keinopesien lisääminen (keinopesien lkm/kausi)		-	-	50	5	10	65	91 080
Merellisten suojelualueiden suojelun tehokkuuden parantaminen (päivitettyjen suunnitelmien lkm/kausi)	1	3	16	24	9	8	61	66 700
Meriajokas- ja näkinpartaisniittyjen rajaaminen (rajaamispäätösten lkm/kausi)		19	17	28	21	25	110	91 600
Meriharjuksen suojelu (alueiden lkm/kausi) Iin Krunnien saariryhmä ja Perämeren kansallispuistossa Selkä-Sarven saariryhmän alue			2				2	2 175
Suojelualueverkoston laajentaminen (ha/kausi)		27 000	30 000	9 000	700	31 000	97 700	1 628 400
Vieraspetojen suunnitelmallinen pyynti rannikkoalueilla (saarten lkm/kausi)		500	150	1 000	250	800	2 700	43 330

Lupa- ja valvontavirasto

Suunnittelussa käytettävä lähde: Metsähallitus, Luke, Turun amk, Riistakeskus, SYKE

Rehevöityminen, roskaantuminen ja vedenalainen melu - aluetoimenpiteet

Kuvaaja	Toimenpide	Meren-kurkku	Perämeri	Saaristo-meri	Selkämeri	Suomen-lahti	Kaikki yhteensä	Kokonais-kustannus (eur/v)
Rehevöityminen	Ympäristöluvanvaraisten satamien jätehuollon vaatimustenmukaisuuden varmistaminen *(satamien lukumäärä, joiden jätehuoltosuunnitelmat tarkastettu/kausi)*	-	6	5	2	16	29	4 830
Rehevöityminen	Irtolastisatamien lupa- ja tarkkailumääräysten tarkastaminen *(valvontatarkastusten määrä, joissa päivitetyt ohjeet ja käytänteet on otettu huomioon /kausi)*	-	4	2	6	2	14	3 250
Roskaantuminen	Huvi- ja pienvenesatamien jätehuollon vaatimustenmukaisuuden varmistaminen *(pienvenesatamien lukumäärä, joiden jätehuoltosuunnitelmat tarkastettu/kausi)*	10	35	70	50	140	305	44 375
Roskaantuminen	Hylättyjen pienveneiden keräys *(kerättyjen veneiden lkm/vuosi)*	20	10	30	10	20	90	45 000
Roskaantuminen	Roskien siivouskampanjat ranta-alueilla *(järjestettyjen tempausten tai kampanjoiden määrä/vuosi)*	4	12	10	8	20	54	21 600
Roskaantuminen	Tekonurmien mikromuovikuormituksen vähentäminen hulevesien hallinnalla, mikromuovikuormituksen ehkäisemiseksi tehdyt rakenteet *(lkm/kausi)*	5	15	15	5	75	115	318 000
Vedenalainen melu	Vesiliikennelain mukaiset rajoitukset *(myönteisten rajoituspäätösten lkm/kausi)*	4	14	11	10	14	53	105 540

Merenhoidon ohjauskeinoja seuraaviin kokonaisuuksiin

- Meriluonnon alueellinen suojelu ja ennallistaminen (12)
- Merinisäkkäät, linnut ja kalat (9)
- Vieraslajit (4)
- Roskaantuminen (10)
- Vedenalainen melu (6)
- Rehevöityminen (6)
- Merenpohjan koskemattomuus (4)
- Haitalliset aineet ja riskien hallinta (13)

Lupa- ja valvontavirasto

Yhteistyöryhmien palaute kevään kokouksista

Pintavesien luokittelu ja paineet

- Luokittelun muutokset herättivät paljon huomiota
  - tärkeää erottaa todelliset muutokset vs. menetelmämuutoksista johtuvat muutokset
- Laskentamenetelmät ja arviointi avattava selkeämmin
- Tarvitaan tarkempaa tietoa mihin luokitukset perustuvat (mikä parametri aiheutti muutoksen)

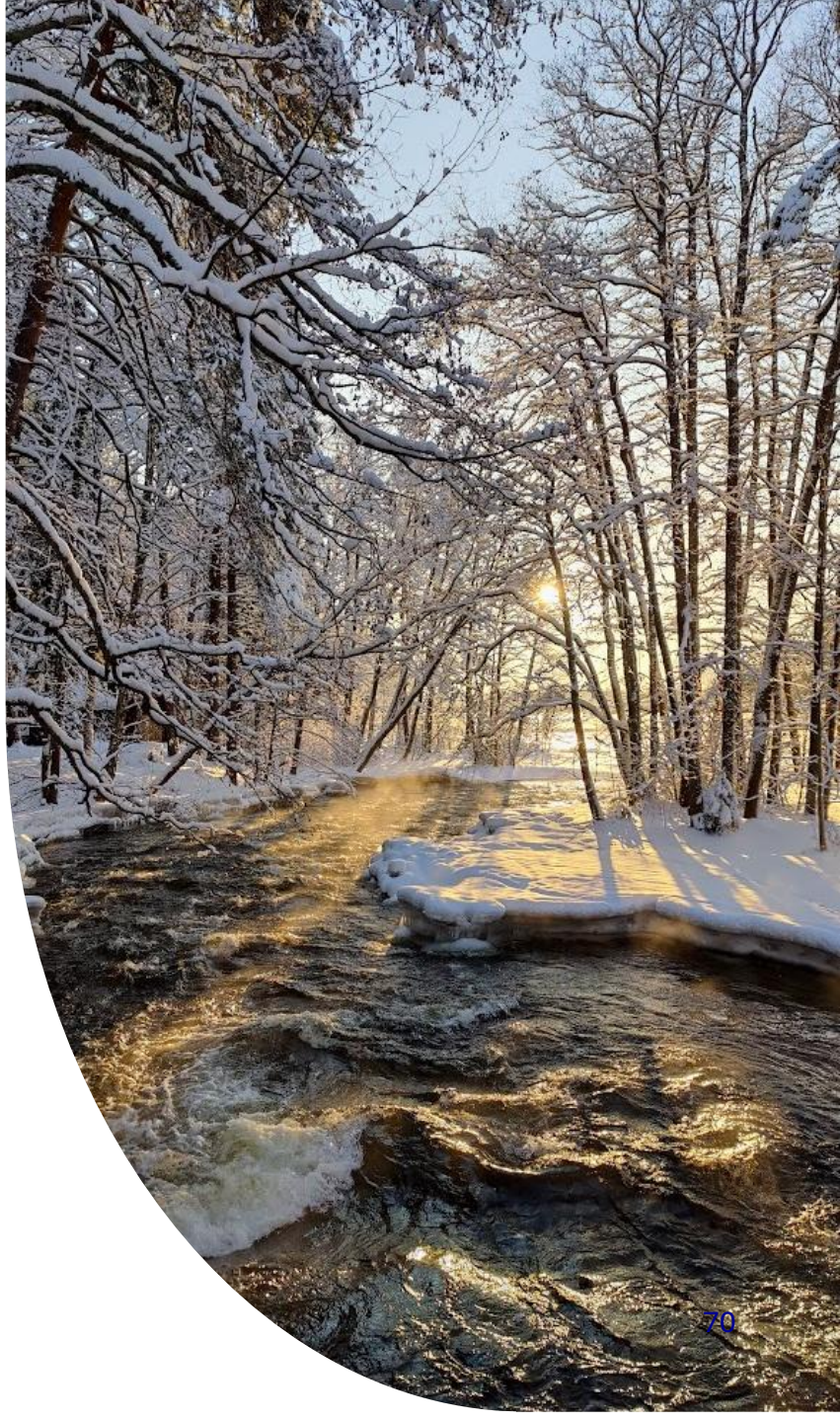
Toimenpiteet

- Sidosryhmien osallistaminen toimenpidemäärien suunnitteluun ja kuuleminen koettiin osin puutteelliseksi
- Erityisesti kenttätason toimijoiden osallistumismahdollisuudet suunnitteluun koettiin riittämättömiksi
- Toimenpiteiden kustannusvaikutukset tulee tutkia tarkemmin

Tilatavoitteet ja poikkeukset

- Poikkeusten käyttö herättää ristiriitaisia näkemyksiä
  - osa korostaa niiden täysimääräistä hyödyntämistä
  - osa vastustaa ja painottaa hyvän tilan ensisijaisuutta
- Tarve selkeyttää poikkeusten perusteet ja miten poikkeuksia sovelletaan käytännössä

Lupa- ja valvontavirasto

Toimialakohtaisia kommentteja

Teollisuus

- Painotettiin tarvetta kohdentaa toimenpiteet oikein ja välttää tarpeettomia lisävaatimuksia luvanvaraisille toimijoille tilanteissa, joissa vesistöjen tila heikkenee ensisijaisesti hajakuormituksen takia.
- Vihreän siirtymän hankkeiden vesistövaikutukset tulee huomioida täysimääräisesti lupaharkinnassa.

Metsätalous

- Riittävä suojavyöhykkeiden leveys kiistanalainen teema
- Vesiensuojelu on otettava huomioon, mutta myös taloudellinen käytettävyys turvattava
- Ojitukset ja niiden valvonnan puutteet ovat ongelma
- Haitanaiheuttaja maksaa -periaatteen mukaisesti tulisi myös metsätalouden korvata siitä aiheutuvat vesistöhaitat.
- Tarve lisätä tietoa, neuvontaa ja tarkkailua

Valuma-aluesuunnitelmat

- Mistä löytyvät satojen valuma-aluesuunnitelmien tilaajat ja tuottajat?

Kunnostukset, vesi-rakentaminen ja säännöstely

- Painopiste tulisi siirtää valuma-aluekuormituksen vähentämiseen
- Vaellusesteiden poistaminen tärkeää
- Säännöstelyä on kehitettävä ekologiset tarpeet huomioivaksi
- Säännöstelyn kehittäminen ennen vesilupien avaamista
- Merkittävän haitan valtakunnallisen arvioinnin sisältö?
- Vesivarojen riittävyys ilmastonmuutoksessa

Vedenotto, vesihuolto ja pohjavesitoimenpiteet

- Vedenoton ekologista kestävyyttä arvioitava (esim. vedenoton vaikutukset pohjavedestä riippuvaisten lohikalakantojen elinolosuhteisiin)
- Tarve tiukempaan valvontaan ja vaikutusten arviointiin
- Pohjavesien suojeluun tulee panostaa kaikin mahdollisin tavoin
- Ilmastonmuutos on huomioitava vesivarojen riittävyydessä

Lupa- ja valvontavirasto

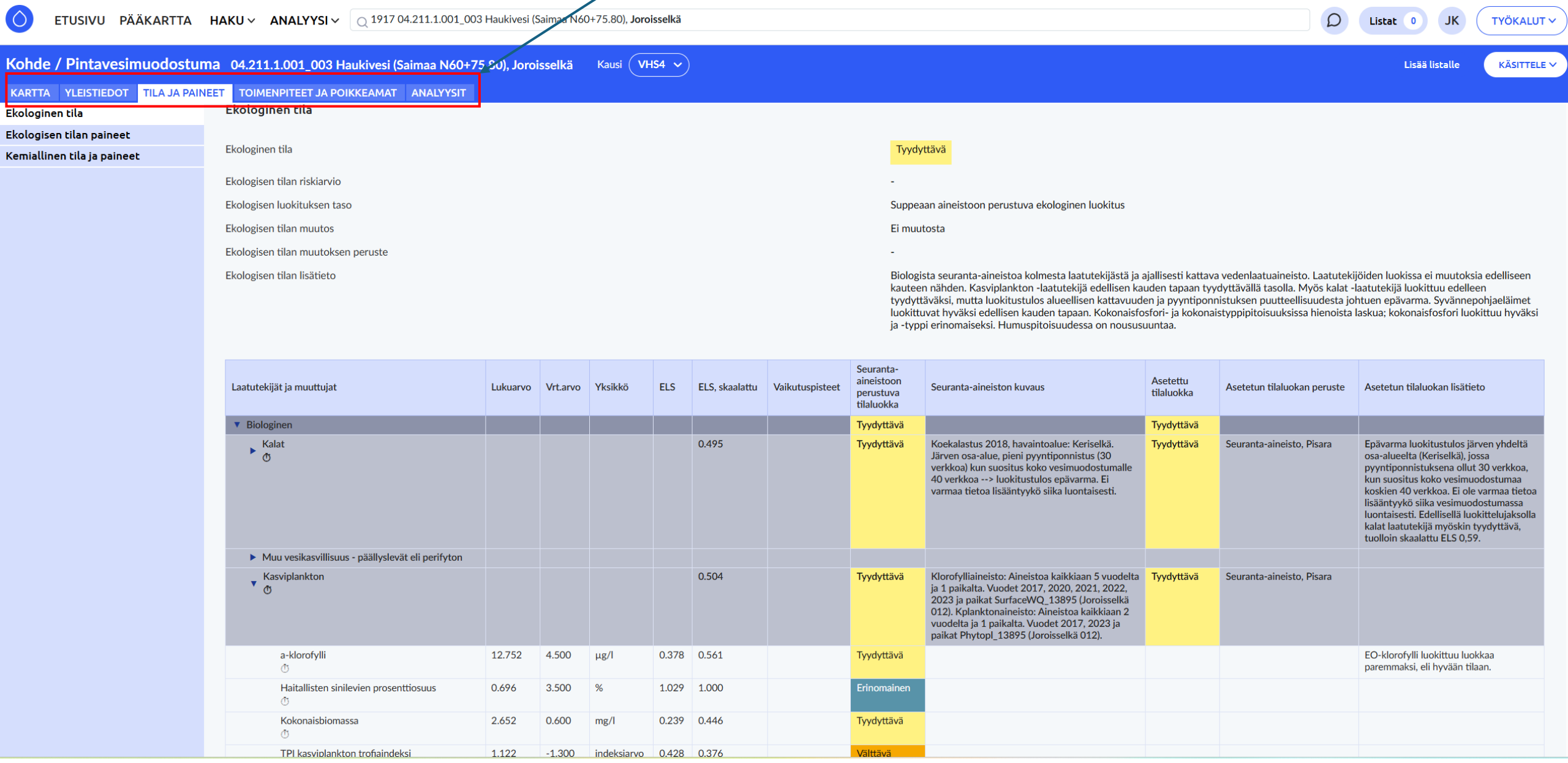
Kuuleminen ehdotuksista ja avoin pisara

Kuuleminen alkaa 1.12. ja avoin Pisara tulee käyttöön

- Kuuleminen ehdotuksista vesienhoitosuunnitelmiksi 1.12.2026-31.5.2027.
- Samalla alkaa kuuleminen tulvariskien hallintasuunnitelmista ja merenhoidosta.
- Avoin Pisara –palvelu
  - Osoite: https://pisara-avoin.syke.fi (ei toimi vielä, avataan loppusyksystä)
    - Pisaran pääkartta, hakutoiminnallisuudet, kohdesivut
    - Meri, pintavedet, pohjavedet
- Mahdollisesti sidosryhmätilaisuus kuulemista varten

Kohdesivut

Voi tarkastella vesimuodostumakohtaisesti tietoja

Lupa- ja
valvontavirasto